

УДК 341.2:342.3

З ІСТОРИЧНОГО ДОСВІДУ ГАРАНТУВАННЯ СУВЕРЕНІТЕТУ СУБ'ЄКТІВ МІЖНАРОДНИХ ПРАВОВІДНОСИН

Ольга Малюта

*Інститут держави і права імені В. М. Корецького
Національна академія наук України,
вул. Трьохсвятительська, 4, Київ, Україна, 01001,
e-mail: maliutaov@gmail.com
ORCID ID: 0000-0003-1970-7260*

На основі ґрунтовного аналізу наукового доробку юристів-міжнародників простежено вплив міжнародно-правових норм на гарантування суверенітету в умовах повного набуття міжнародної правосуб'єктності держави. Визначено міжнародно-правовими гарантіями суверенітету юридичні засоби у вигляді міжнародних договорів. Зазначено, що втрата одного з критеріїв держави може спричинити втрату державності або перетворення держави у неспроможну *failed state*. Доведено, що гарантувати суверенітет суб'єкта міжнародних правовідносин повною мірою можна лише за умови дії норм національного та міжнародного права.

Ключові слова: міжнародна правосуб'єктність, незалежність, суверенітет, територіальна цілісність.

DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/vla.2024.78.099>

Головними учасниками міжнародних правовідносин є незалежні держави. Вплив глобалізації, інтервенцій, збройних конфліктів, порушення державними та недержавними акторами їхнього міжнародно-правового статусу, територіальної цілісності, спричиняє недостатній контроль над власними територіями й кордонами, розбалансовує систему міжнародного права, знижує ефективність міжнародної безпеки, порушує міжнародний правопорядок. Пріоритетне завдання систем національного та міжнародного права: забезпечити та гарантувати суверенітет держав-суб'єктів міжнародних правовідносин.

Теоретичне підґрунтя до вивчення наукової проблеми визнання держави в міжнародно-правових відносинах заклали наукові школи юристів-міжнародників Гаазької академії міжнародного права, Інституту міжнародних досліджень та розвитку (Женева), Кембриджського, Маастрихтського, Оксфордського, Оттавського університетів, Сорбонської юридичної школи Університету Париж-Сорбона, Університету Цінхуа. Процедуру визнання держави та її міжнародно-правові наслідки вивчали Томас Бірстекер (Thomas J. Biersteker), Юре Відмар (Jure Vidmar), Джеймс Кроуфорд (James Crawford), Герш Лаутерпахт (Hersch Lauterpacht), Емануель Турме-Жаунне (E. Tourme-Jouannet), Роланд Паріс (R. Paris.), Ті-Чанг Чен (Ti-Chiang Chen), процедуру гарантування суверенітету в міжнародно-правових відносинах – Саманта Бессон (Samanta Besson). Українські юристи-міжнародники досліджуваній проблемі спеціальних наукових праць не присвятили.

Державні актори (*state actors*) у вигляді неспроможних держав (*failed states*) позбавлені можливості забезпечити на своїй території повний суверенітет, оскільки міжнародно-правові гарантії суверенітету та територіальної цілісності повною

мірою застосовуються тільки до визнаних держав. Світова турбулентність, спричинена інтервенцією держави-суб'єкта міжнародних правовідносин стосовно визнаної держави, в умовах збалансованої міжнародно-правової системи актуалізує й посилює потребу застосовувати норми та принципи міжнародного права. Правовою підставою міжнародно-правових гарантій суверенітету є набуття міжнародної суб'єктності, що повною мірою забезпечує глибину міжнародних правовідносин, безумовну дію стосовно суб'єктів норм, принципів міжнародного права в частині гарантування суверенітету, територіальної цілісності, миру.

Мета та завдання дослідження: проаналізувати вплив міжнародно-правових норм на процес гарантування суверенітету в умовах повного набуття міжнародної правосуб'єктності держави.

Міжнародне право забезпечує міжнародну правосуб'єктність, статус, правила поведінки визнаних держав [1, с. 9]. Суб'єктом міжнародного права державу обирають у результаті акта визнання її статусу. Вступ до ООН, як наголосив доктор права, професор кафедри публічного права, міжнародного права та філософії права Університету Фрідріха Олександра в Ерлангені-Нюрнберзі Крістіан Гіллгрубер, може захистити державність та спричинити оскарження порушених прав та обов'язків [2, р. 492]. Згідно з п. 7 ст. 2 статуту Організації Об'єднаних Націй у внутрішніх справах передбачена виключна компетенція держав [3, р. 106]. Усі члени організації утримуються погрожувати та застосовувати силу проти територіальної цілісності, політичної незалежності будь-якої держави.

Порушення державного суверенітету суперечить визначеним 24 жовтня 1970 р. 25 сесією ООН принципам міжнародного права про незастосування сили, загрози силою, суверенної рівності [4]. Відповідно до пункту IV Заключного акта Нарadi з безпеки та співробітництва в Європі (Гельсінкі, 1 серпня 1975 р.) держави-учасниці зобов'язалися утримуватись від несумісних з цілями та принципами статуту ООН дій супроти територіальної цілісності, політичної незалежності, єдності, пункту VI – від будь-яких актів порушувати суверенні права іншої держави, пункту VIII – поважати територіальну цілісність держави, рівноправність, права народів. Утім, правонаступниця одного з учасників наради – росія, дотепер не дотримується визначених міжнародними договорами зобов'язань: розв'язала військові конфлікти та здійснювала інтервенцію в Грузії, Абхазії, Придністров'ї, Осетії, Чеченській Республіці Ічкерії, Таджикистані, Лівії, Сирії, Україні. У випадку порушення суверенітету та територіальної цілісності України, окрім міжнародних договорів, держава-інтервент порушила національне законодавство – абзац 2 пункту V Декларації про державний суверенітет України. Парадоксально, інтервент не обирався, але є в складі ООН, при цьому, незважаючи на систематичне порушення принципів та норм міжнародного права досі як постійний член входить до Ради Безпеки ООН.

Пункт 138 резолюції держав-членів ООН як підсумкового документа Всесвітнього саміту 2005 р. визначив кожен окрему державу відповідальною за захист населення від геноциду, військових злочинів, етнічних чисток, злочинів проти людства та їх попередження [5, р. 30]. Міжнародне співтовариство відповідно до міжнародної норми R2P (*responsibility to protect*) [6] заохочує незалежну державу до захисту власного суверенітету, спроможності й дієвості норм національного права і, відповідно до статуту ООН, лише в разі серйозної шкоди з метою запобігти стражданням та їх припинити, відсутності інших засобів за виключенням військової сили, в разі масштабності та тривалості військових дій за можливості балансу наслідків удається до колективних дій.

Міжнародно-правовий елемент суверенітету виявляється у визнанні юридично-незалежних територій. Суверенітет, як зазначив професор міжнародних відносин Стенфордського університету Стефан Краснер, передбачає існування самостійних, визнаних на міжнародному рівні, добре керованих держав. Фундаментальні правила суверенітету на практиці часто порушують, незмінно визнають юридично незалежні територіальні утворення, винятково ставлять під сумнів невтручання у внутрішні справи інших держав [7, р. 85]. Міжнародна юридична практика підтвердила факт визнання на міжнародному рівні залежних суб'єктів (Україна, Естонія, Латвія, Литва в добу холодної війни), і, навпаки – юридично не визнано незалежні утворення (Абхазія, Тайвань, Турецька Республіка Північного Кіпру) [8, р. 87]. Ба більше, доктрина державного секретаря США Генрі Стімсона про невизнання насильно набутих із порушенням міжнародного права територій, декларація державного секретаря США Самнера Веллеса про невизнання анексії країн Балтії СРСР (підтримали 50 держав світу) впродовж п'яти десятиліть дозволила трьом країнам утримувати дипломатичні місії, представляти зовнішню політику і простіше, ніж іншим, 1991 р. відновити незалежність та стати визнаними ООН.

Відповідно до норм міжнародного права нова держава у відносинах з третіми державами набуває статусу суверенної лише через процедуру виникнення міжнародної правосуб'єктності [8, р. 503]. Юридичною підставою до захисту незалежності є її існування [9, р. 511]. Суверенітет є юридичним проявом незалежності, засадничим стосовно права на невтручання іншої сторони у внутрішні справи держави, окрім випадку захисту інтересів громадян держави або іноземних громадян [10, с. 49].

Міжнародно-правовими гарантіями суверенітету, як констатує юрист-теоретик Зоріна Кравцова, є особливі юридичні засоби, за допомогою яких держави-учасниці міжнародних договорів можуть захистити свої інтереси з урахуванням принципу поваги до їхнього державного суверенітету, невтручання у їхні внутрішні справи [11, с. 104].

Відповідно до статті 6 підписаної у Монтевідео 26 грудня 1933 р. Конвенції про права та обов'язки держав (*Montevideo Convention on the Rights and Duties of States*), визнати державу означає прийняти її правосуб'єктність з усіма визначеними міжнародним правом правами та обов'язками [12]. Визнання є безумовним і безповоротним. Жодна держава не має права втручатися у внутрішні або зовнішні справи іншої держави.

Вагомість ознак міжнародної правосуб'єктності держави, визначених ст. 1 Конвенції про права та обов'язки держав: перше – постійного населення; друге – визначеної території; третє – уряду; четверте – здатності налагоджувати міжнародні відносини визначив представник Оксфордської школи міжнародного права, згодом – суддя Міжнародного суду Джеймс Кроуфорд [13, р. 116]. Звідси, втрата суб'єктом міжнародних правовідносин будь-якої із зазначених ознак може спричинити втрату державності. Юридичне існування держави передбачає відповідність передбаченим міжнародним правом критеріям та визнання її міжнародною спільнотою [14]. З огляду на це, принцип непорушності кордонів, територіальної цілісності держав є вимогою світової спільноти, запобіжником до перетворення визнаної держави у неспроможну (*failed state*).

Генеральна Асамблея ООН 12 грудня 2001 р. остаточно прийняла на своїй 53 сесії підготовлений спеціальним доповідачем Комісії міжнародного права ООН, на той час професором міжнародного права Дослідницького центру міжнародного права Лаутерпахта Кембриджського університету Джеймсом Кроуфордом текст резолюції

56/83, що включав доповідь із 59 статей з його коментарем щодо протиправних дій держав «Відповідальність держав за міжнародно-протиправні діяння» [15]. Доповідь кодифікувала звичаєве право про відповідальність держав за міжнародно-правові діяння та визначала міру відповідальності. Резолюцію Генеральної Асамблеї ООН як текст договору рекомендовано урядам держав, статті схвалено та досі широко застосовувано в юридичній практиці, зокрема Міжнародним судом ООН [16].

Міжнародною правосуб'єктністю як юридичною ознакою у повному обсязі серед учасників міжнародних відносин володіють лише держави [17, р. 16]. Створення держави є передумовою до її визнання. Визнати державу на постійній основі юридично (*de jure*) означає унеможливити відкликати прийняте рішення за умови повної відповідності суб'єкта визнання правовим критеріям [17, р. 26].

У контексті конститутивної та декларативної теорій юристи-міжнародники дискутують з приводу домінанти юридичних або політичних переваг у питаннях визнання держави. У міжнародному праві існують три види визнання: повне (*de jure*), неповне (*de facto*), тимчасове в конкретному випадку (*ad hoc*). У міжнародних відносинах представлені різні типи держав: визнані (*de jure*), невизнані (*de facto*), тимчасові (*ad hoc*), квазі, віртуальні, невдалі (*failed states*) тощо.

Невизнані держави (самопроголошена республіка Сомаліленд, Південна Осетія, Турецька Республіка Північного Кіпру тощо), як засвідчив завідувач кафедри Університету Пердью-Індіанapolis Скот Пегг, відносно слабкі, зазнають зовнішнього тиску міжнародної спільноти (причина – міжнародно-правовий статус), етнічно однорідні з причини примусового переміщення населення, залежні, здебільшого, від зовнішньої допомоги сильнішої держави, потрібні підтримуваному ними у воєнних конфліктах сильному гравцеві [18, р. 4–5]. Неповне визнання може стосуватись лише поточного моменту, бути тривалим у часі або тимчасовим [19, р. 26]. Невизнана держава прагне повної конституційної незалежності, широкого міжнародного визнання як суверенна, вважає себе здатною вступати у міжнародні відносини. Втім, вона неспроможна досягти визнання в очах міжнародного співтовариства: їй відмовлено у членстві в ООН, місці за міжнародним столом переговорів. Територіальний контроль невизнаних держав над певною територією юридично нелегітимний [20, р. 1]. Невизнані держави не мають міжнародно-правового захисту, розглядаються як маргінальні актори міжнародної системи: потерпають від дипломатичної та соціокультурної ізоляції, виключаються з міждержавних організацій, підпадають під застосування економічних санкцій. *De facto* держави можуть бути реінтегровані до визнаної держави [21, р. 1]. У міжнародній практиці невизнані держави не мають прав суб'єктів міжнародних правовідносин, окрім того, їх не можна змусити до виконання міжнародних зобов'язань та відповідальності [22, р. 404], вони вже є винятком державотворення.

Відповідно до міжнародно-правових норм відсутність суверенітету в невизнаній державі з юридичного погляду не заважає їй існувати. Міжнародне право теоретично приймає невизнані держави. В міжнародно-правовій системі суверенні держави з політичних причин протистоять такому пристосуванню, позаяк відсутність юридичного статусу в невизнаній державі може створювати фундаментальні проблеми міжнародному праву [20, р. 22]. Їх наслідком, за визначенням Джеймса Кроуфорда [23, р. 144], є правовий вакуум та недієвість норм міжнародного права, позаяк невизнані держави не підпадають під їх дію [23, р. 104, 105]. Однак Скот Пегг відкинув цей погляд, оскільки від 23 травня 1969 р. відповідно до ст. 53 Віденської конвенції про право міжнародних договорів, невизнані держави зобов'язані дотримуватись імперативної норми міжнародного права *jus cogens* [20, р. 12]. 3

огляду на зазначене, повноправним суб'єктом міжнародно-правових відносин з усіма правами і обов'язками, на який поширюється принцип дії міжнародних норм у частині гарантування територіальної цілісності, суверенітету повною мірою є визнана *de jure* держава.

Невизнана держава незалежно від ефективності нелегітимна. Наслідком впливу *de facto* держав на міжнародно-правові норми, міжнародне середовище є виникнення квазідержав, визнаних на міжнародному рівні як повноправних суб'єктів права. Квазідержава – учасниця різних міжурядових організацій, зокрема, Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй, має прапор, посла, столицю, визнані територіальні кордони, у багатьох випадках – ефективно контролює незначну частину власної території, втім, сфера її впливу як суб'єкта управління обмежується столицею або територією держави. Квазідержава є легітимною, її юридична рівність не залежить від будь-яких критеріїв ефективності [20, р. 1].

Визнати державу найчастіше означає визначити характер, рівень, обсяг міждержавних контактів [24, р. 469]. Укладання легітимних міжнародних договорів стало єдиним способом виправдати правомірний вплив норм міжнародного права на суверенні держави. Парадокс суверенітету, на думку Саманти Бессон, полягає у здатності суб'єктів міжнародного права попри зобов'язання зберегти незалежність і не зв'язувати себе міжнародно-правовими нормами [25, р. 377]. Основними суб'єктами зобов'язальних норм міжнародного права є суверенні держави [25, р. 376].

Відома міжнародній практиці визнання держави процедура *ad hoc* дозволяє з метою досягнення бажаного результату вирішити процесуальну проблему у справі або судовому процесі [26, р. 781]. Втім, визнання *ad hoc* застосовується на короткий період для вирішення ситуації, досягнення мети.

Найдієвішим способом гарантувати суверенітет суб'єкта міжнародних правовідносин є гармонійна взаємодія норм національного та міжнародного права, територіальної цілісності незалежних держав та політичної волі гарантів суверенітету і постійних членів Ради Безпеки ООН.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Міжнародна правосуб'єктність держави виникає внаслідок її утворення. Міжнародне співтовариство покладає на державних акторів пряму відповідальність забезпечувати суверенітет та незалежність. Недержавні актори (*non-state actors*) у вигляді міжнародних організацій ООН, НАТО можуть гарантувати суверенітет, але втручатись у права незалежних держав їх обмежують міжнародно-правові норми. Механізми та підходи гарантувати суверенітет визнаних держав на міжнародно-правовому рівні можна гармонізувати лише під впливом величезної шкоди людству. Правові та регуляторні недоліки мають уніфіковуватись за рахунок гарантування суверенітету на національному рівні.

Порушення суверенітету держави є причиною її перетворення на державного актора, що не контролює власну територію, неспроможну *failed state*. З огляду на зазначене, міжнародно-правові норми у частині гарантування суверенітету, збереження територіальної цілісності працюють лише за умови забезпечення на національному рівні суверенітету суб'єкта міжнародних правовідносин та його економічної спроможності запобігати безпековим викликам.

Перспективами подальших наукових досліджень є вивчення процедури запобігання порушенню територіальної цілісності та перетворенню територій, земель визнаної держави в окремі невизнані державні утворення, вплив міжнародно-правового статусу держав на платоспроможність населення та правове забезпечення економічної безпеки.

Список використаних джерел

1. Статут Організації Об'єднаних Націй. Київ, 2008. С. 9.
2. Hillgruber C. The Admission of New States to the International Community. *European Journal of International Law*. 1998. No. 9. P. 492.
3. Crawford J. The criteria for statehood in international law. *British Yearbook of International Law*. 1976. Vol. 48. Iss. 1. P. 106.
4. Declaration on principles of international law concerning friendly relations and cooperation among states in accordance with the charter of the United Nations, 24 October 1970. URL: <https://www.refworld.org/docid/3dda1f104.html> (дата звернення: 22. 01. 2024).
5. Resolution adopted by the General Assembly on 16 September 2005 [without reference to a Main Committee (A/60/L.1)] 60/1. 2005 World Summit Outcome. P. 30. URL: https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/generalassembly/docs/globalcompact/A_RES_60_1.pdf. (дата звернення: 22. 01. 2024).
6. What is R2P? URL: <https://www.globalr2p.org/what-is-r2p> (дата звернення: 22. 01. 2024).
7. Krasner S. Sharing Sovereignty. New Institutions for Collapsed and Failing States. *International Security*. 2004. Vol. 29. No. 2. P. 85. (дата звернення: 22. 01. 2024).
8. Hillgruber C. The Admission of New States to the International Community. *European Journal of International Law*. 1998. No. 9. P. 503.
9. Crawford J. The criteria for statehood in international law. *British Yearbook of International Law*. 1976. Vol. 48. Iss. 1. P. 111.
10. Тускоз Жан. Міжнародне право. Київ : Артєк, 1998. С. 49.
11. Кравцова З. С. Конституційно-правові гарантії державного суверенітету. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. № 1. С. 104. URL: <file:///D:/Law/18.pdf> (дата звернення: 22. 01. 2024).
12. Montevideo convention on right and duties of states. URL: <https://www.ilsa.org/-/Jesup/Jesup15/Montevideo%20Convention.pdf> (дата звернення: 10.01.2024).
13. Crawford J. The criteria for statehood in international law. *British Yearbook of International Law*. 1976. Vol. 48. Iss. 1. P. 116.
14. Schoiswohl M. Statehood and Recognition – Constitutive or Declaratory. URL: https://brill.com/display/book/9789047413561/B9789047413561_s010.xml (дата звернення: 22. 01. 2024). Doi.org/10.1163/9789047413561_010.
15. Sands P. James Crawford obituary. *The Guardian*. 2021. 13 Jun. URL: <https://www.theguardian.com/law/2021/jun/13/james-crawford-obituary> (дата звернення: 12. 01. 2024).
16. Crawford J. Historical background and development of codification. URL: https://legal-un.org.translate.goog/avl/ha/rsiwa/rsiwa.html?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=uk&_x_tr_hl=uk&_x_tr_pto=sc (дата звернення: 12. 01. 2024).
17. Aust A. Handbook of international law. Cambridge, 2005. P. 16.
18. Pegg S. Twenty Years of de facto State Studies: Progress, Problems, and Prospects. P. 4–5. DOI: 10.1093/acrefore/9780190228637.013.516 (дата звернення: 22.01.2024).
19. Aust A. Handbook of international law. Cambridge, 2005. P. 26.
20. Pegg S. De Facto States in the International System. *Working Paper* / Institute of International Relations The University of British Columbia. 1998. No. 21 February. P. 1. URL: <https://www.files.ethz.ch/isn/46433/WP21.pdf> (дата звернення: 26.12. 2023).
21. Berg E., Vits K. Quest for Survival and Recognition: Insights into the Foreign Policy Endeavours of the Post-Soviet de facto States P. 1. URL: https://www.researchgate.net/profile/Eiki-Berg/publication/326563469_Quest_for_Survival_and_Recognition_-_Insights_into_the_Foreign_Policy_Endeavours_of_the_Post-Soviet_de_facto_States/links/

- 642698a1315dfb4cc07836/Quest-for-Survival-and-Recognition-Insights-into-the-Foreign-Policy-Endeavours-of-the-Post-Soviet-de-facto-States.pdf (дата звернення: 25.12. 2023).
22. Hillgruber C. The Admission of New States to the International Community. *European Journal of International Law*. 1998. No. 9. P. 404.
 23. Crawford J. The criteria for statehood in international law. *British Yearbook of International Law*. 1976. Vol. 48. Iss. 1. P. 144.
 24. Baty T. So-Called «De Facto» Recognition. *The Yale Law Journal*. 1922. Vol. 31. No. 5. Mar. 1. P. 469.
 25. Besson S. Sovereignty, International Law and Democracy. *The European Journal of International Law*. 2011. Vol. 22. No. 2. P. 377. Doi: 10.1093/ejil/chr029.
 26. Pamela K. Bookman and David L., Ad Hoc Procedure. *New York University Law Review*. 2017. Vol. 92. No. 4. October 2017. P. 781. URL: https://ir.lawnet.fordham.-edu/faculty_-scholarship/967 (дата звернення: 25. 12. 2023).

References

1. *Statut Orhanizatsii Obiednanykh Natsii*. Kyiv, 2008, 9 (in Ukrainian).
2. Hillgruber, C. (1998). The Admission of New States to the International Community. *European Journal of International Law*, No. 9, 492.
3. Crawford, J. (1976). The criteria for statehood in international law. *British Yearbook of International Law*, Vol. 48, Iss. 1, 106.
4. *Declaration on principles of international law concerning friendly relations and cooperation among states in accordance with the charter of the United Nations, 24 October 1970*. Retrieved from: <https://www.refworld.org/docid/3dda1f104.html> (data zvernennia: 22. 01. 2024).
5. *Resolution adopted by the General Assembly on 16 September 2005 [without reference to a Main Committee (A/60/L.1)] 60/1. 2005 World Summit Outcome*. P. 30. Retrieved from: https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/generalassembly/docs/globalcompact/A_RES_60_1.pdf. (data zvernennia: 22. 01. 2024).
6. What is R2P? Retrieved from : <https://www.globalr2p.org/what-is-r2p> (data zvernennia: 22. 01. 2024).
7. Krasner, S. (2004). Sharing Sovereignty. *New Institutions for Collapsed and Failing States. International Security*, Vol. 29, No. 2, 85 (data zvernennia: 22. 01. 2024).
8. Hillgruber, C. (1998). The Admission of New States to the International Community. *European Journal of International Law*, No. 9, 503.
9. Crawford, J. (1976). *The criteria for statehood in international law. British Yearbook of International Law*, Vol. 48, Iss. 1, 111.
10. Tuskoz, Zhan. (1998). *Mizhnarodne pravo*. Kyiv : Artek, 49.
11. Kravtsova, Z. S. (2023). *Konstytutsiino-pravovi harantii derzhavnoho suverenitetu. Analychno-porivnialne pravoznavstvo, № 1*, 104. Retrieved from : <file://D:/Law/18.pdf> (data zvernennia: 22. 01. 2024).
12. *Montevideo convention on right and duties of states*. Retrieved from : <https://www.ilsa.-org/Jessup/-Jessup15/Montevideo%20Convention.pdf> (data zvernennia: 10.01.2024).
13. Crawford, J. (1976). *The criteria for statehood in international law. British Yearbook of International Law*, Vol. 48. Iss. 1, 116.
14. *Schoiswohl, M. Statehood and Recognition – Constitutive or Declaratory*. Retrieved from : https://brill.com/display/book/9789047413561/B9789047413561_s010.xml (data zvernennia: 22. 01. 2024). Doi.org/10.1163/9789047413561_010.
15. Sands, P. (2021). *James Crawford obituary. The Guardian, 13 Jun* Retrieved from : <https://www.-theguardian.com/law/2021/jun/13/james-crawford-obituary> (data zvernennia: 12. 01. 2024).

16. Crawford, J. *Historical background and development of codification*. Retrieved from : https://legal-un-org.translate.googleusercontent.com/av1/ha/rsiwa/rsiwa.html?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=uk&_x_tr_hl=uk&_x_tr_pto=sc (data zvernennia: 12. 01. 2024).
17. Aust, A. (2005). *Handbook of international law*. Cambridge, 16.
18. Pegg, S. *Twenty Years of de facto State Studies: Progress, Problems, and Prospects*. Retrieved from : <http://politics.oxfordre.com/view/10.1093/acrefore/-9780190228637.-001.-0001/-acrefore-9780190228637-e-516> file:///D:/Pegg_2018_twenty.pdf P. 4-5 (data zvernennia: 22. 01. 2024). DOI: 10.1093/acrefore/9780190228637.013.516.
19. Aust, A. (2005). *Handbook of international law*. Cambridge, 26.
20. Pegg, S. (1998). *De Facto States in the International System. Working Paper/ Institute of International Relations The University of British Columbia, No. 21* February. P. 1. Retrieved from : <https://www.files.ethz.ch/isn/46433/WP21.pdf> (data zvernennia: 26.12. 2023).
21. Berg, E., Vits, K. *Quest for Survival and Recognition: Insights into the Foreign Policy Endeavours of the Post-Soviet de facto States* P. 1. Retrieved from : https://www.researchgate.net/profile/Eiki-Berg/publication/326563469_Quest_for_Survival_and_Recognition_Insights_into_the_Foreign_Policy_Endeavours_of_the_Post-Soviet_de_facto_States/links/642698a1315dfb4ccec07836/Quest-for-Survival-and-Recognition-Insights-into-the-Foreign-Policy-Endeavours-of-the-Post-Soviet-de-facto-States.pdf (data zvernennia: 25.12. 2023).
22. Hillgruber, C. (1998). *The Admission of New States to the International Community*. *European Journal of International Law*, No. 9, 404.
23. Pegg, S. (1998). *De Facto States in the International System. Working Paper / Institute of International Relations The University of British Columbia, No. 21*, February. P. 22. Retrieved from: <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.files.ethz.ch/isn/46433/WP21.pdf> (data zvernennia: 25. 12. 2023).
24. Crawford, J. (1976). *The criteria for statehood in international law*. *British Yearbook of International Law*, Vol. 48, Iss. 1, 144.
25. Pegg, S. (1998). *De Facto States in the International System. Working Paper/ Institute of International Relations The University of British Columbia, No. 21*, February. P. 12. Retrieved from : <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.files.ethz.-ch/isn/46433/WP21.pdf> (data zvernennia: 25.12. 2023).
26. Baty, T. (1922). *So-Called «De Facto» Recognition*. *The Yale Law Journal*, Vol. 31, No. 5. Mar. 1, 469.
27. Besson, S. (2011). *Sovereignty, International Law and Democracy*. *The European Journal of International Law*, Vol. 22, No. 2, 377. DOI: 10.1093/ejil/chr029.
28. Pamela, K. (2017). *Bookman and David L., Ad Hoc Procedure*. *New York University Law Review*, Vol. 92, No. 4, October 2017, 781. Retrieved from : https://ir.lawnet.fordham.edu/-faculty_scholarship/967 (data zvernennia: 25. 12. 2023).

**FROM HISTORICAL EXPERIENCE
OF GUARANTEEING SOVEREIGNTY OF THE SUBJECTS
OF INTERNATIONAL LEGAL RELATIONS**

Olga Maliuta

*Koretskyi Institute of State and Law at the National Academy of Sciences of Ukraine,
4, Triohsviatitelska Str., Kyiv, Ukraine, 01001,
e-mail: maliutaov@gmail.com
ORCID ID: 0000-0003-1970-7260*

The author determines that international legal norms and rules by the part of the guaranteeing sovereignty of a state, as well as recognition of its territorial integrity on fully volume have been to use to de jure state. According to the international legal rules as well as scientific research of international lawyers, the author concludes that joining the UN can protect statehood and lead to appeals against violated rights and obligations, however, internal affairs of the state remain within its competence.

The main purpose of the article is to analyze the influence of international legal regulation on the process of guaranteeing state sovereignty in the condition of full acquisition of international legal personality of the state.

The author defines the responsibility of each individual state under international treaties and international R2P norm to protect its sovereignty. It is proved that international law guarantees the sovereignty of each subject of international legal relations as a result of compliance with legal criteria and de jure recognition. The loss of the most important attributes of statehood can prove the statehood or change its status to a failed state.

It is concluded that the most effective way to guarantee the sovereignty of a subject of international legal relations is a harmonious interaction of national and international law, territorial integrity of independent states and political will of the guarantors of sovereignty and permanent members of the UN Security Council.

Keywords: international legal personality, independence, legal status of the state, recognition, sovereignty, territorial integrity.

*Стаття: надійшла до редакції 18.04.2024
прийнята до друку 30.04.2024*